

Græssende kreaturer holder bakkerne ved Vejlbj Kirke fri for træer og anden bevoksning, så udsigten over Rands Fjord mod herregården Nebbegård bevares.

Fjorden er i dag en stor ferskvandssø på 140 ha. og dermed en af de største i området. Elbodalen udmundning blev i midten af 1800-tallet afsnøret fra Vejle Fjord ved inddæmning og således gradvist omdannet til en stor ferskvandssø. Spang Å leder sit vand ind i søens vestende, og i østenden er afløb gennem en gravet kanal og sluse til den oprindelige fjordmunding ved Hølsminde.

Tidligere sørgede en fiskerjolle for forbindelsen over fjorden fra det gl. færgersted "Bi Lidt" til Vejlbj. I dag føres trafikken ad vejen over den inddæmmede fjordmunding, iøvrigt samme sted, hvor der før var vadested.

Landskabet omkring Rands Fjord er meget bakket med en mosaik af afgræssede enge og overdrev, dyrkede marker og stejle dalskrænter med skovbevoksning. Flere højdedrag byder på flotte udsigter over søen, og i klart vejr endog til Trelde Næs og Lillebælt.

Tusindtallige viber og støer samles i sensommeren på de fugtige enge omkring søen, ligesom der i træktiden kan opleves store flokke af fouragerende ænder, gæs og svaner på den lavvandede sø. Fuglelivet betragtes bedst fra det højtliggende areal vest for Vejlbj Kirke eller fra opholdsarealerne ved kiselgurværket ved Egum.

I forårstiden bidrager Nattergalen med sin sang til stemningen i fjordlandskabet. Området er samtidig ynglested for flere specielle fuglearter som Rørhøg, Isfugl og Pungmejse.

Det kuperede terræn med skiftende jordbund og forekomsten af kildevæld i bakker og enge giver grobund for et rigt og varieret blomsterflor. Specielt byder de tre nedlagte kiselgurgrave på rig flora, og flere steder omkring søen vokser pæne bestande af orkideer - især Maj-Gøgeurt.

Ålefiskeriet trives på søen, og flere steder vokser vandplanten Børstebladet Vandaks i stort tal, som et levn fra fjordens brakvandstid.

Elbodalen bryder den ensartede moræneflade, som ellers præger området mellem Kolding og Vejle fjorde. Dallandskabet er resultatet af årtusinder gamle sprækkedannelser i undergrunden efterfulgt af smeltevandfloders eroderende løb under ismasserne ved det sene-østjyske isfremstød for 13.000 år siden.

Den flade dalbund ligger flere steder op mod 30 m under den omgivne moræneflade, og gennemskærer ved Rands Fjord de kvartære aflejringer, så det langt ældre tertiære sand og ler kommer til syne i dalsiderne.

240.000 år gamle søaflejringer fra næstsidste mellemistid, Holstein-mellemistiden, træder som et af de eneste steder i landet frem på begge sider af Rands Fjord. Mikroskopiske skaller af kiselalger danner her lag i op til 20 meters tykkelse. Aflejringerne er under betegnelsen kiselgur blevet opgravet, og anvendt til isoleringsmateriale og som tilsætning til kunstgødning. Gravningen er nu ophørt, og de gamle kiselgurlejer står i dag tilbage mere eller mindre tilvoksede og flere steder med dybe vandfyldte grave.

Under gravningen af kiselgur ved Vejlbj fandtes i 1962 en knogle af en vildhest - hidtil første og eneste pattedyrfund fra Holstein-mellemistiden her i landet.

En egn næsten uden herregårde. De gamle herregårde på egnen forsvandt alle med undtagelse af én - Nebbegård på fjordens nordside, da Frederik II ved sine mageskifter med adelen i 1578 gjorde hele Koldinghus len til sin kongelige vildtbane og sidehen til rytterdistrikt.

I skoven ca. 300 m sydvest for Nebbegård kan voldstedet fra det middelalderlige Nebbe Slot endnu ses. Det var her Valdemar Atterdag i 1348 sluttede forlig med de holstenske grever om indløsning af Fyn.

Et sammenvokset bøge- og egetræ - resultatet af årtiers kamp om lyset i skovbrynet på sydsiden af Brøndsted Skov.

"Fagerli" - maleren, billedhuggeren og naturfredningsforkæmperen Søren Anius' hus.

Trekantområdet, hvor Elbodalen forbinder Kolding og Vejle fjorde. Rands Fjord ligger som en stor inddæmmed sø omgivet af afvekslende natur og byder på mange turmuligheder.

Landskabsfredningen omfatter mere end 1000 ha omkring Rands Fjord. Samtidig med beskyttelse af områdets naturmæssige værdier har fredningen betydet, at der kunne laves stier og opholdsarealer omkring søen, så der herved er blevet bedre adgang til området.

Med udgangspunkt i områdets mange parkeringsarealer og stiforløb er tilrettelagt 11 cykel- eller fodture rundt i det bakkede og afvekslende dallandskab. Vandrestierne er afmærket med farvede pæle i terrænet, og går gennem både private og offentlige naturområder. Vær opmærksom på at stierne nogle steder fører over græsningssarealer med kreaturer. Vis hensyn og efterlad naturen, som du gerne selv vil finde den.

Det er tilladt i dagtimerne at færdes til fods eller på cykel ad stier og veje i skovene og rundt i landbrugslandet. Tilsvarende må man færdes til fods på udyrkede områder uden hegning. På de offentlige arealer må man endvidere færdes udenfor stierne og også opholde sig efter solnedgang.

Den nationale cykelrute nr. 5, Østkystruten, krydser den gamle fjordmunding. På begge sider af fjorden løber de regionale cykelruter nr. 57, Skærupdalen, og nr. 58, Elbodalen. Busrute 204 kører mellem Vejle, Egeskov og Fredericia. Bustider, tlf. 75 82 97 66.

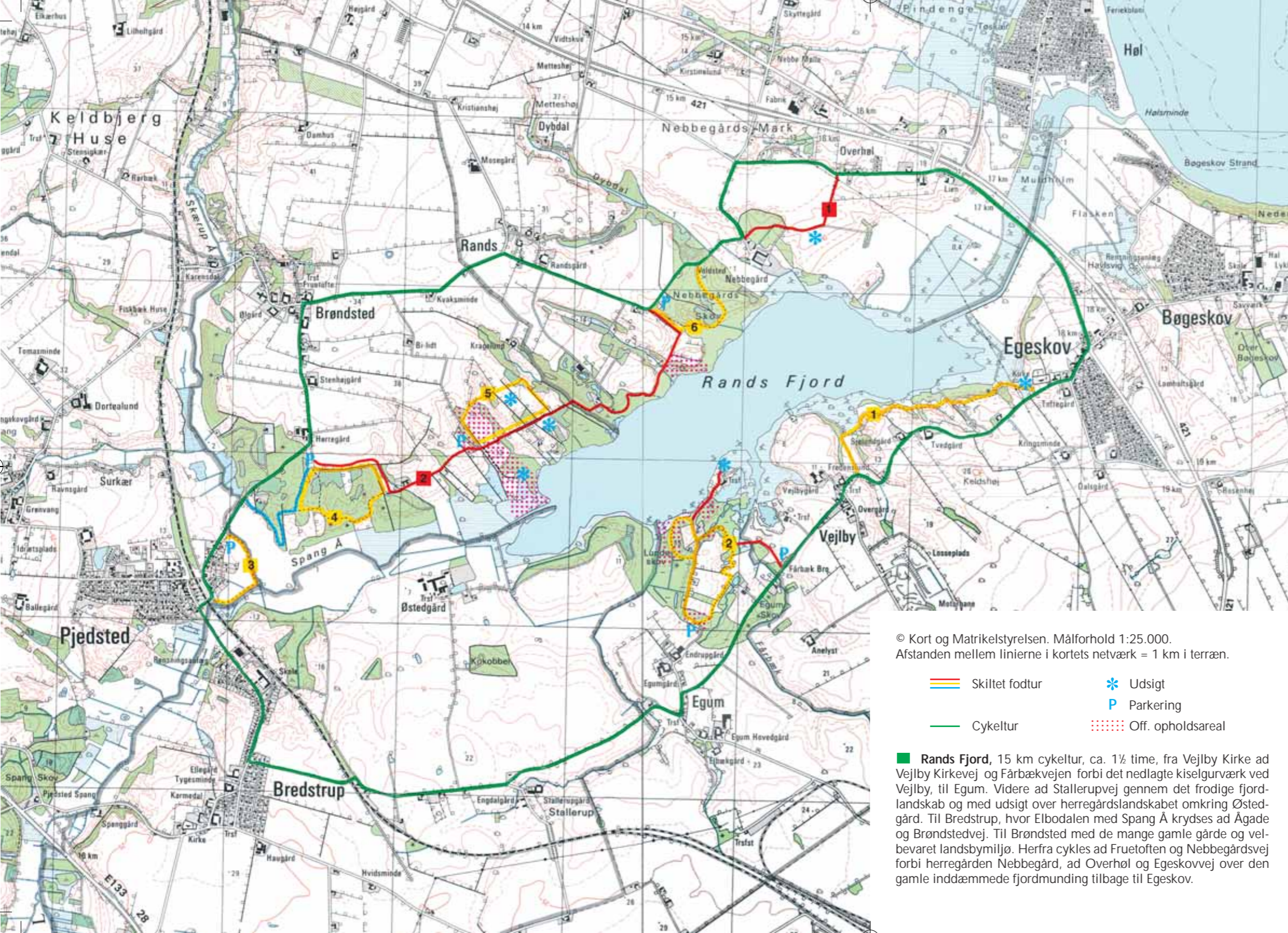
Vejle Amt arbejder løbende med stivedlighedsbeholdelse, landskabspleje og forbedring af vandkvaliteten i søen og tilstødende åløb. Yderligere oplysninger kan fås ved Vejle Amt, tlf. 75 83 53 33.

Udgivet af Vejle Amt i samarbejde med Randbøl Statsskovdistrikt 1993, revideret 2005.

Forsidefotoet viser de gamle kiselgurgrave ved Vejlbj, der i dag er vandfyldte og indgår som en naturlig del af det bakkede fjordlandskab.

Rands Fjord

© Kort og Matrikelstyrelsen. Målforhold 1:25.000.
 Afstanden mellem linierne i kortets netværk = 1 km i terræn.

	Skiltet fodtur		Udsigt
	Cykeltur		Parkering
	Rands Fjord		Off. opholdsareal

1 Rands Fjord, 15 km cykeltur, ca. 1½ time, fra Vejlbj Kirke ad Vejlbj Kirkevej og Fårbækvejen forbi det nedlagte kiselgurværk ved Vejlbj, til Egum. Videre ad Stallerupvej gennem det frodige fjordlandskab og med udsigt over herregårdslandskabet omkring Østedgård. Til Bredstrup, hvor Elbodalen med Spang Å krydses ad Ågade og Brøndstedvej. Til Brøndsted med de mange gamle gårde og velbevaret landsbymiljø. Herfra cykles ad Fruetoften og Nebbegårdsvej forbi herregården Nebbegård, ad Overhøl og Egeskovvej over den gamle inddæmmede fjordmunding tilbage til Egeskov.

1 Vejlbj Kirke, 2,8 km krævende fodtur, ca. 1½ time. Med udgangspunkt i Vejlbj Kirke, der ligger i udkanten af landsbyen Egeskov og derfor ofte kaldes Egeskov Kirke. Fra bakken vest for kirken er god udsigt over søen og mod herregården Nebbegård. Stien krydser engen ned mod fjorden og veksler mellem at gå i engene langs rør- og ellesump og oppe på de høje skrænter med udsigt over fjordlandskabet. Fra Vejlbj følges Fårbækvejen og Vejlbj Kirkevej retur. Gummistøvler nødvendige flere steder. Stien krydser indhegning med tyr.

2 Fagerlien, 1,7 km fodtur, ca. 1 time. Flere små stiforløb og rundture med udgangspunkt i P-pladserne på Fagerlien eller Fårbækvejen. Stierne går over eng og gennem skov, og passerer bl.a. et lille stykke naturskov og kunstmaleren Anius' hus. En rød stiafmærkning leder til udsigtspunktet ved søbredden og de gamle kiselgurgrave.

3 Spang Å, 1,1 km fodtur, ca. ¼ time. Ud over Elbodalens lavtliggende enge, langs åløbene af Skærup Å og Spang Å med flot udsigt over engområdet og de skovbevoksede dalsider, og en af Kronens tidligere besiddelser - Østedgård ved bredden af Rands Fjord. Tilbageturen følger Brøndstedvej.

4 Brøndsted Skov, 1,3 km fodtur, ca. 1 time. Fra P-pladsen syd for Hørregård følges skovvejen gennem bøgeskoven ned mod Elbodalen. Videre langs skovbrynet ud mod engene ved Skærup Å. Retur ad Hørrevej.

5 Brøndsted Skov, 1,2 km fodtur, ca. ½ time. Fra P-pladsen syd for Hørregård følges skovvejen gennem bakket terræn og bøgeskov, og langs skovbrynet med udsigt over Elbodalen og Østedgård. Retur ad grusvejen.

6 Fruetoften, 1,2 km krævende fodtur, ca. ¼ time. Fra P-pladsen ca. 1 km syd for Fruetoften. Stien går i et meget kuperet terræn ad hulveje, op ad skrænter og over bække, flere steder med flotte udsigter over skoven og søen.

7 Nebbegårds Skov, 1,2 km fodtur, ca. ¼ time. Fra P-pladsen ved Nebbegårdsvej følges markvejen ned mod fjorden, gennem skoven rundt langs bakken forbi det middelalderlige voldsted, som ligger gemt mellem træerne, og retur langs asfaltvejen.

8 Marthes Kilde, 1 km fodtur, ca. ½ time. Stien starter ved Overhøl og følger det levende hegn over bakken, med udsigt over søen og de store herregårdsmarker omkring Nebbegård. Videre gennem skoven, hvor flere små kildevæld springer, bl.a. "Marthes Kilde". Retur langs rønnealleen ad Nebbegårdsvej.

9 Bi Lidt, 3,2 km fodtur, ca. 1½ time. Med udgangspunkt i P-pladsen ved Nebbegårdsvej følger stien skrænten rundt langs søen gennem ellesump og under høje bøgekroner, og videre forbi et nedlagt kiselgurværk med dybe råstofgrave. En sti fører fra grusvejen ned til det gamle færgested "Bi Lidt" ved søbredden, med borde og bænke og udsigt over Rands Fjord. Turen ender ved P-pladsen ved Hørregård.